

Svar på skriftligt spörsmål SSS 34/2023 rd

Svar på skriftligt spörsmål om pälsdjursuppfödningens roll i spridningen av fågelinfluensa

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 34/2023 rd undertecknat av riksdagsledamot Mai Kivelä /vänst:

Varför har spridningen av fågelinfluensa på pälsdjursfarmer inte förebyggts,

på vilka uppgifter grundar jord- och skogsbruksminister Essayah sin åsikt om att situationen är under kontroll,

hur säkerställer man att pälsdjursuppfödningen inte sprider fågelinfluensa eller en motsvarande sjukdom till människor och,

om sjukdomsläget förvärras, är regeringen beredd att bedöma pälsdjursuppfödningens ställning i Finland?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I Finland konstaterades den första diagnosen av den högpatogeta aviära influensan HPAI H5N1 hos hägnade pälsdjur den 13 juli 2023. Följande dag fastställdes diagnosen för djur från fyra andra pälsdjursfarmer. Hittills (30.8) har smittan fastställts på sammanlagt 26 pälsdjursfarmer i Österbotten, det största antalet gårdar i en kommun (Kaustby).

Lagstiftningen om djursjukdomar har harmoniserats genom Europeiska unionens lagstiftning och bekämpningen av sjukdomar grundar sig i princip på EU-förordningar som tillämpas direkt. Fågelinfluensan hos pälsdjur var inte en djursjukdom som katalogiserats enligt dem när epidemin började. Eftersom Finlands nationella lagstiftning om djursjukdomar dock i enlighet med det handlingsutrymme som EU-förordningarna ger till vissa delar är strängare än EU-lagstiftningen, var det möjligt att genom nationella bestämmelser föreskriva att fågelinfluensa hos pälsdjur som hålls i hägn ska bekämpas. Jord- och skogsbruksministeriet utfärdade den 17 juli 2023 en förord-

ning genom vilken sjukdomen i Finland lades till kategorin ”annan djursjukdom som ska bekämpas” enligt lagen om djursjukdomar. Detta gjorde det möjligt för myndigheterna att vidta åtgärder enligt lagen om djursjukdomar, såsom att utfärda bestämmelser som begränsar misstänkta och smittade gårdar, för att förhindra smittspridning besluta om avlivning av djur och vidta saneringsåtgärder i farmmiljön för att utrota viruset. På EU-nivå har man fortfarande inte vidtagit några lagstiftningsåtgärder när det gäller aviär influensa hos pälsdjur.

Producenterna ansvarar för sjukdomsskyddet på pälsdjursfarmerna. Under coronapandemin har myndigheterna gett anvisningar och krävt ett bra sjukdomsskydd av pälsdjursfarmerna, vilket främjades av Finlands Pälsdjursuppfödarens Förbund (Fifur). Fågelinfluensa har konstaterats hos vilda fåglar i Finland sedan 2016, främst sjöfåglar och rovfåglar. Nytt är att sjukdomen sprider sig till skrattmåsar, vilket har medfört en helt ny risk för pälsdjursfarmer. Det är uppenbart att man inte har förberett sig på detta på pälsdjursfarmerna och att farmerna inte skyddats mot fåglar till alla delar i tillräcklig utsträckning för att förhindra smittspridning.

Livsmedelsverket har effektivt och sakkunnigt genomfört åtgärder för att bekämpa epidemin i samarbete med flera nationella och internationella aktörer. Regionförvaltningsverket har meddelat de smittade gårdarna liksom de gårdar som undersöks på grund av misstanke om sjukdom ett förvaltningsbeslut om förhindrande av smittspridning, i vilket förflyttning av pälsdjur till och från farmer förbjuds. Förvaltningsbeslutet innehåller också bestämmelser om rengöring och desinfektion, förstöring av kadaver och smittfarligt material, bekämpning av skadedjur, användning av skyddsutrustning och begränsning av persontrafiken.

Regionförvaltningsverkens länsveterinärer utarbetar för varje gård en avlivningsplan som beaktar förhållandena på farmen. Arbetsgivaren ansvarar för arbetstagarnas personskydd. Människor som har att göra med pälsdjursfarmer och andra insjuknade djur eller deras sekret handleds med Arbetshälsoinstitutets, Institutet för hälsa och välfärds och regionförvaltningsmyndigheternas uppdaterade anvisningar för att trygga ett så säkert arbete som möjligt, särskilt i samband med omfattande avlivning av pälsdjur.

Avlivningen av djur som förordnats av Livsmedelsverket och säker förstöring av kadaver har framskridit snabbt tack vare regionförvaltningsverket och kommunalveterinärerna. Av de 14 gårdar som förordnats att genomföra avlivningar har avlivningarna slutförts på tretton gårdar. Detta är ett snabbt sätt att minska mängden virus som orsakar sjukdomen i miljön och dess vidare spridning. För närvarande verkar det som om antalet smittor på pälsdjursfarmerna inte ökar, utan endast enskilda smittor har konstaterats och i samma områden som tidigare smittgårdar. Dessutom har skrattmåsar, från vilka smittan har spridit sig till pälsdjur, migrerat bort från farmområdena. Efter juli har det inte heller kommit in några anmälningar om massdöd bland fåglar.

Bekämpningen av nya smittor förutsätter framför allt djurhållarnas egna åtgärder på djurhållningsplatserna, i synnerhet fågelskydd. Alla är överens om detta och pälsdjursuppfödarna har fått

anvisningar när epidemin började. Fifur har aktivt delat ut anvisningar till sina medlemmar om hur fågelskyddet ska genomföras i praktiken i olika farmlösningar (dörrar, nät, fördrivare). Jord- och skogsbruksministeriet bereder en förordning som gäller skydd av pälsdjur mot fågelinfluensa och som är avsedd att gälla redan nästa vår. Där kommer huvudfokus att ligga på fågelskyddet.

Lägesbilden uppdateras kontinuerligt bland annat med uppgifter från uppföljningen. Avlivningen av djur kan ökas beroende på situationen. Livsmedelsverket utvidgar också kartläggningarna till alla minkgårdar i landet samt till sådana gårdar där man föder upp rävm och/eller mårddhund utöver mink. På så sätt säkerställs att smittan inte förbises. En omfattande kartläggning inleds uttryckligen på de gårdar som föder upp minkar, eftersom minkens cellstruktur i luftvägarna liknar cellstrukturerna i människans luftvägar. Detta gör minken särskilt problematisk i fråga om fågelinfluensavirusets smittbarhet.

Även om bekämpningen av djursjukdomar är en godtagbar grund för att föreskriva begränsningar i näringsidkandet och även om det finns ett vägande samhälleligt behov av till exempel åtgärder för att bekämpa fågelinfluensa, utgår systemet med grundläggande rättigheter från att man bland de effektiva metoderna för att skydda mot djursjukdomar väljer de som minst kränker näringsfriheten, det vill säga sådana som tryggar näringarnas kontinuitet i stället för att näringsgrenarna omfattas av oskäligt stränga begränsningar eller totalförbud. Jord- och skogsbruksministeriet bereder nya bestämmelser om sjukdomsskydd med beaktande av denna utgångspunkt. Behovet av ytterligare åtgärder och deras begränsande effekt bedöms dock om situationerna förändras på nytt, till exempel om de valda åtgärderna inte ger önskad effekt.

Helsingfors 6.9.2023

Jord- och skogsbruksminister Sari Essayah